

**EDEN
NEPOZABLEN
VEČER
str. 4**

**ROMANTIČNA
NOČ V LIPI
str. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 4. novembra 1999 ☼ Leto IX, št. 22

Radenci – Tišina

SLOVENSKI PROTESTANTIZEM – NEPOGREŠLJIV KAMEN MEJNIK V NACIONALNEM RAZVOJU

Ob Dnevu reformacije se je v Sloveniji zvrstilo izjemno veliko število vsebinsko pomembnih dogodkov. Poleg državne slovesnosti Dneva reformacije v ljubljanskem Cankarjevem domu, so bile v duhu vloge reformacije tudi božje službe v vseh trinajstih evangeličanskih cerkvah v Sloveniji, deset jih je v Prekmurju.

Dogodek posebnega pomena je bil v nemškem Augsburgu. Tam, kjer so se pred 469. leti začele poti med evangeličani in katoličani v celoti razhajati, so se z 31. oktobrom 1999, ponovno začele zbliževati. Predstavniki obeh cerkva so podpisali skupno izjavo o učenju ali o nauku o opravičevanju. Izjava je rezultat dolgoletnih teoloških pogovorov med predstavniki svetovne luteranske zveze in Vatikana, ki zastopa katoliško cerkev. Gre za obojestransko ugotovitev, da učenje o opravičevanju, kakor ga podajata obe cerkvi, ni v nasprotju in zato ni razlog ali vzrok za medsebojno zavračanje ali obsodbe, še manj za medsebojno ločitev.

Važna sta tudi dogodka iz kulture in znanosti: v galeriji zavarovalnice Triglav v Soboti so odprli razstavo del devetih slikarjev, ki so sodelovali v 5. slikarski koloniji, ki je bila v Moravskih Toplicah pod strokovnim vodstvom akademskega slikarja Nikolaja Beera; v Jakijevi dvorani zavarovalnice Triglav pa je bila

predstavitev znanstvenega dela Johannes Kepler in začetki reformacije v Prekmurju, avtorja doktorja Theodorja Harija iz Murske Sobotne.

S slovesnostmi v počastitev Dneva reformacije je povezano dvodnevno znanstveno srečanje, ki je bilo v Radencih in na Tišini: Protestantizem – zatočišče izgnanih na Petanjcih (Nádasdyjev dvorec). Pobudnik znanstvenega srečanja je bil dr. Vanek Šiftar, ki se ga zaradi bolezni, žal, ni mogel udeležiti in prebrati uvodnega referata Petanjci skozi stoletja.

V Radencih in na Tišini so se zbrali ugledni strokovnjaki iz Avstrije, Madžarske in Slovenije, in prebrali sedemnajst referatov, s katerimi

so osvetljevali in utemeljevali dogajanje tako na Petanjcih kakor v širšem prostoru tedanje Evrope. Arheolog Branko Kerman je zapisal, da bi lahko "nastanek dvorca na Petanjcih povezovali s prihodom rodbine Nádasdy v ta kraj v trinajstem stoletju. Dvorec na Petanjcih zgodovinski viri izrecno omenjajo šele konec 16. stoletja. Kdaj naj bi bil porušen ali opuščen ni znano. Nekateri nepreverjeni viri govorijo, da bi naj dvorec porušili Turki, ko so leta 1640 pustošili po Tišini." Vsekakor je odigral dvorec na Petanjcih veliko vlogo tudi s tem, ko je dal zatočišče, kamor so se v 16. stoletju pred protireformacijskimi pregnanci zatekli protestantski pridigarji, učitelji in drugi, med njimi naj

bi bil tudi znameniti Johannes Kepler.

Tehtna referata sta pripravili tudi dr. Katarina Hirnók Munda (Protestantizem v Porabju do konca 17. stoletja) in Marija Kozar Mukič (Družbene in politične razmere na zahodnem delu Ogrske v 16. stoletju). Sodelovali so še: dr. István Söptei – Družina Nádasdy in reformacija na Madžarskem; Franc Kuzmič – Petanjski grad v domačem tisku; Viljem Kerčmar – Protestantizem v Prekmurju v letih 1590 – 1610; Gustav Skalič – Protestantizem na lendavskem območju; dr. Walter Brunner – Preganjanje učiteljev in profesorjev iz Gradca; dr. Robert Hajsan – Listine o stikih med gradilščanskimi in prekmurskimi

protestanti; dr. István Bariška – Pisma Štefana Konzula v arhivih mesta Kőszeg; dr. Jože Pogačnik – Duhovni profil protestantizma na Slovenskem; dr. Oto Norčič – Nekateri družbeno-ekonomski vidiki protestantskega gibanja in protireformacije v Prekmurju; Jože Vugrinec – Pomen prvih prekmurskih evangeličanskih piscev; Violeta Vladimira Mesarič – Verske skupnosti v Prekmurju danes; Heimo Halbrainer – Protestanti v Radgoni (Radkersburgu) in njeni okolici.

Posebej odmeven je bil uvodni govor akademika Cirila Zlobca, ki je poudaril izjemno važno vlogo protestantizma za Slovence, ker nam je dal jezik in knjigo na tedanji evropski ravni. Protestanti so morali iz nič ustvariti jezik, "to je nepogrešljiv kamen mejnik v našem nacionalnem razvoju. Brez tega elementa bi bila naša zgodovina za vest mnogo šibkejša (...) Zaradi protestantizma slovenski prostor ni izgubil ničesar, obratno, veliko je prispeval k ohranitvi slovenstva (tudi Prekmurju), da ni postalo niti madžarsko niti nemško, kar bi bilo, glede na pritiske, veliko bolj logično."

Programski svet Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije, ki ga vodi akademik dr. Anton Vratuša, bo z urednikom Jožetom Vugrincem pripravil zbornik vseh referatov in povzetke razprav.

eR

Krajani mestne četrti Magdalena iz Maribora smo bili pri porabskih Slovencih

Prav je, da se spomnimo na to, da smo bili krajani mestne četrti Magdalena 4. junija t.l. pri naših rojakih v Porabju - v Monoštru.

Sprejel nas je g. Jože Hirnók, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem. Navedenega dne nam je g. Hirnók razkazal mesto Monošter in nekatere njegove znamenitosti. Slednjič smo se ustavili v lepi baročni cerkvi, posvečeni sv. Gotthardu, zavetniku mesta Monoštra. Zaradi pripekajočega sonca, ki je dodobra ogrelo mestno ozračje, se nam je vsem prilagel hlad, ki je vladal v cerkvi. Posedli smo v klopi in sledili razlagi g. Hirnóka o zgodovini cerkve, o nastanku in razvoju Monoštra, pa tudi o Porabju in njegovi perspektivi, kakor tudi sicer o položaju porabskih Slovencev kot narodnostne manjšine na Madžarskem. Pri tem je g. Hirnók poudaril, da se kljub težavam in še nekaterim nerešenim problemom, položaj slovenske narodnostne manjšine na Madžarskem izboljšuje. Zaskrbljujejo pa je dejstvo, da je rodnost v močnem upadanju ter da je demografska ogroženost še posebej zanimala pri porabskih Slovencih kot maloštevilni narodnostni skupnosti. Tako je v nekaterih osnovnih in drugih šolah le nekaj slovenskih učencev. Tudi z učitelji slovenskega jezika so določeni problemi. Menim, da omenjeno problematiko najboljše ponazarja jo izrečene misli g. Hirnóka: "Nekoč je bilo v Porabju veliko slovenskih otrok, njihove manjšinske pravice so bile zelo okrnjene in niso imeli možnosti, da se šolajo in izkazujejo kot Slovenci, dandanes pa, ko imamo vse manjšinske pravice, pa tako rekoč ni več otrok." Temeljni problem je dokaj pereč: kako vzpodbuditi večjo

rodnost prebivalstva in s tem obstoj oz. razvoj slovenske manjšine. Ugotovljeno je bilo, da se s tem fenomenom sooča večina razvitih evropskih držav. Seveda je še vrsta drugih problemov, ki tarejo Porabce, še zlasti tisti, ki so ekonomske narave. Vendar pa, upanje je in tudi optimizem, da se bo Porabje razvijalo, saj je za to še veliko neizkoriščenih možnosti: v turizmu, obrti in nasploh v gospodarstvu. Porabje bo zagotovo imelo aktivno vlogo ene od pokrajin na Madžarskem in seveda v Evropi. Za to pa je potrebno še nekaj vzpodbud, nekaj časa in seveda pomoči razvitejših delov Evrope.

In tudi iz besed g. Hirnóka veje zmerni optimizem, ko govori o perspektivah Porabja. Pri tem nadaljnjem razvoju ima gotovo veliko vlogo tudi vodstvo Zveze Slovencev na Madžarskem, ki je že doslej zagnano in z vso nesebičnostjo izpolnjevalo naloge, ki so jih pred njega postavljali izzivi časa. Pogosto zelo težki in na videz nepremagljivi.

Ustavili smo se tudi na mestni tržnici, kajti želeli smo videti, kakšen je utrip življenja v tem delu mesta, eventuelno tudi kaj uporabnega kupiti. Mnogim je to tudi uspelo, saj je bilo dovolj raznovrstnih izdelkov. Blizal se je čas kosila in odpravili smo se v Slovenski kulturni in informacijski center, ki je sedež porabskih Slovencev na Madžarskem. Zaradi lepe urejenosti in obsega so porabski Slovenci nanj upravičeno ponosni. Tudi nam, Mariborčanom, je bilo prijetno pri srcu, ko smo se razgledovali po prostorih sedeža porabskih Slovencev.

Po izvrstnem kosilu smo po starem slovenskem običaju še nazdravili in zapeli, da je bilo naše srečanje še bolj

prijetno in doživeto. Predsedniku Zveze smo ob tej priložnosti izročili spominsko darilo in sicer sliko, na kateri je upodobljen Maribor in je delo našega krajanja, slikarja Branka Pungartnika, sicer člana KUD-a Angela Besednjaka, predsednika likovne sekcije, iz Maribora. Ob tem je pisec tega sestavka tudi v imenu mestne četrti Magdalena Maribor spregovoril nekaj pozdravnih in vzpodbudnih besed o druženju in povezovanju z našimi rojaki v Porabju. Nakar je spregovoril še g. Hirnók, nas pozdravil in izrazil željo, da bi se še večkrat srečevali v Porabju, pa tudi v Mariboru. Predsednik Hirnók je gotovo, tako kot mi vsi, začutil prijateljsko razpoloženje in občutenje pripadnosti vseh nas k istemu slovenskemu narodu.

Popoldne nam je ostalo še nekaj časa za doživljanje Porabja. Med tem je začelo močno deževati. Odpeljali smo se proti porabski vasi, imenovani Verica, kjer ima lončarski mojster Karoly Dončec svojo delavnico. Prijazni mojster g. Dončec je imel polne police najraznovrstnejših lončarskih izdelkov, lepih oblik in poslikav s tipično porabsko ornametiko. Ker so bile tudi cene dokaj ugodne, smo od mojstra kupili kar precej izdelkov, bodisi za kakšno koristno rabo ali pa samo za spominek.

Ko smo se poslovili od Porabja, posebej še od predsednika Zveze, smo si obljubili, da se bomo še srečali, sodelovali in tako bogatili življenje drug drugemu.

Še bi lahko marsikaj zapisal o našem srečanju v Porabju, pokrajini, kjer živijo naši rojaki ob reki Rabi na skrajnem jugozahodnem delu Madžarske, a bodi

dovolj. Bilo je lepo in ostalo nam bo v lepem spominu. Spotoma domov smo se oglasili še v Potrni, v neposredni bližini avstrijske Radgone, kjer je Pavlova hiša - sedež štajerskih Slovencev v Avstriji, in si tam ogledali razstavo in razne druge zanimivosti, poveza-

ne z življenjem Slovencev v Avstriji.

In tako je dolg poletni dan, ki smo ga posvetili našim rojakom na Madžarskem in v Avstriji, bil pri kraju.

Jožef Murko

član sveta MČ Magdalena

Gospod Murko se nam je opravičil, da je - zaradi drugih obveznosti - uspel napisati svoje vtise o obisku v Porabju z zamudo. Mi smo zmeraj veseli, če dobimo kakršenkoli odziv na naše delovanje, zato z veseljem objavljamo njegov prispevek. (Uredništvo časopisa)

Sodelovanje med Rabo in Muro Kmalu prospekt kulturno-turistične ponudbe

Zapišem lahko, da se približuje sklepno dejanje prvega projekta čezmejnega sodelovanja v Sloveniji v okviru programa Phare Credo: Sodelovanje med Rabo in Muro. Nosilka projekta je občina Šalovci, čezmejna partnerica je Zveza Slovencev, projekt pa uresničuje Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc iz Murske Sobote. V Šalovcih so pripravili razpravo o kulturno-turistični podobi Goriškega in Porabja.

V šalovski osnovni šoli se je zbralo, kdo bi bedel zakaj, zelo malo udeležencev. Če bi sodili po njihovem številu, tedaj bi rekli, da goriških občin in Porabja prvi slovenski projekt čezmejnega sodelovanja ne zanima oziroma se jih ne tiče. Toda zadevo je potrebno videti iz več zornih kotov in celoviteje, in v tem primeru je vsebina razprave nadomestila številčnost udeležencev, čeprav ne v celoti.

Profesorica Darja Pojbič je evidentirala in inventarizirala dogodke in ustanove, ki jih bodo, dopolnjene s tistimi, ki niso bili zapisani, vključili v program kulturno-turistične poti med Rabo in Muro. Podatki so zbrani za deset prekmurskih in za sedem porabskih občin. Razprava je pokazala, da je zapisano potrebno dopolniti, da nastane celovita kulturno-turistična podoba Goriškega in Porabja.

Zbrani podatki bodo osnova za konkreten predlog kulturno-turistične poti, bodisi skupaj ali s predlogom tematskih poti, denimo zgodovinska pot, umetnostnozgodovinska, slovsvena pot, naravne znamenitosti in podobno. Da je dovolj zanimivih in tudi pomembnih točk, je ocenil tudi umetnostni zgodovinar Janez Balazic, ki je dejal, da je kulturna podoba med Moravskimi Toplicami in Monoštom neke vrste Evropa v malem. To kulturno bogastvo bo tudi na skupnem zemljevidu ali prospektu, kakor se bo že imenoval, toda važno je še nekaj, in sicer tisto, na kar so opozarjali v Šalovcih: gostinsko-turistična podjetja bodo morale v svoje programe vključiti pestro kulturno ponudbo na obeh straneh meje. Če bo ostalo zgolj pri zbranih podatkih, njihovi obdelavi in tudi v izdelani Kulturno-turistični podobi Goriškega in Porabja, še ni narejeno dovolj - to mora priti v roke vsem, ki se odločijo za krajši ali daljši oddih v Pomurju ali v Porabju, postati mora del turistične ponudbe. Če se to ne bo zgodilo, tedaj so bili vložen denar in napor zaman. Zelo verjetno pa si tega ne želi nihče.

eR

Papiri pripovedajo

Na placi

Iz naših slovenskih vesnic so tó ojdli lidge v Monošter na plac odavat pa kipuvat. Ka vse so v začetki 20. stoletja odavali v Varaši na placi, tau smo najšli dojspisano v pravniki (szabályzat) o tome, što kelko mogo plačati za plac (helypénz) 1906-oga leta.

V Monoštri na placi so lidgé odavali v šotoraj, na stauli, stolicaj, kaulaj, na stréli pa

Na kaulaj so odavali: mlejko.

Če so lidgé že vse nakúpili, so leko gorsedli na ringliš, leko geli klobase, pili vino, pivo i palinko.

Lanfore so eske v 40. lejta tó lovili pri nas. Avgust Pavel je tak píso o tome:

Lústvo samo ne djej lanfore. Kelkokoli pejnéz bi njemi dao, ne bi se ga

Soma, tržec divdjačine). Ali zvekšega se dónk f Pešt lyfrazo. Prle so ji nosili tуди v Monošter, f Soboto i v Radgonjo.

Cejna je nej gnáka. Za pár so zágnja lejta najmenje dvajsti filejrov, najdrakše pa štirideset-pědeset filejrov plačúvali. Eden dober fličar v ednoj zimi zná káksi osendeset-stou pengov vloviti. Najmenje pa káksi trěsti-štrideset pengov. Pědsi je strašno dosta fličov. Da je na severno trda zima, te je prinas dosta lanforov. Da je pa gori mláčna zima, te ji menje pride k nan.

Najbole ti srmaštji liddjé, žlárdje lovijo lanfore pa si s ten pejnézon lipou pomoře. Pávri, ki že kaj več májo, se s ten ne správlajo. Mládi, ledični dečki si pa s louvon cajt krátijo. Oblást ne prepovída louva. Morejo pa fličardje dovoljenje prositi od onoga, koga je lovina. Za dovoljenje ne plačajo nika, nego eden dën-da je dja-morejo goniti iti.

F Števanofci ji je pět, ki lovijo. Po drugi vesáj je zvekšega rávno tak. Lovijo pa samo v tēj vesnicaj: f Števanofci, v Andofci, v Vérici, v Ritkarofci, v Otkoufci, f Sakaloufci, v Gornjon Siniki. V Dohnjon Siniki pa f Slovenskoj vesi je že ne lovijo. Pač pa na soudenon Vogrskon, dej so s kustjimi šinjetjemi ti trdi: najbole f Soli pa f Farkašovci."

Marija Kozar

Manjšine na Madžarskem

Pred kratkim je v založbi Urada za narode in etnične manjšine na Madžarskem izšla publikacija z naslovom *Manjšine na Madžarskem 1999*. Knjiga lahko služi kot priročnik za vse tiste, ki želijo dobiti informacije o 13-ih manjšinah na Madžarskem

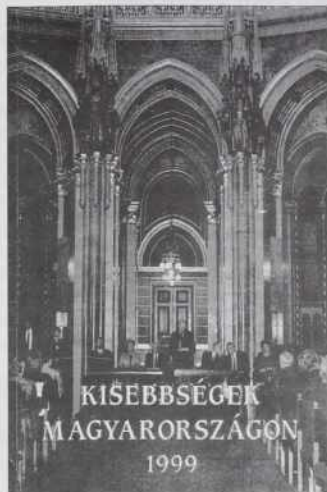
ter o njihovem aktualnem položaju z zornega kota vlade in njenih uradov.

Publikacija je razdeljena na več poglavij. Po uvodu in seznamu odlikovancev najdemo kratko fotokroniko najvažnejših manjšinskih dogodkov od decembra l. 1998 do junija 1999. Najbolj obširno poglavje vsebuje Poročilo vlade o položaju narodnih in etničnih manjšin, živčih na ozemlju R Madžarske. V uvodnem delu poročila - ki je nastalo junija 1999 - najdemo splošne demografske, jezikovne, socialne, kulturne značilnosti manjšin; izkušnje delovanja manjšinskih samouprav. V tem delu so zajete tudi civilne organizacije manjšin. Zanimiva so pod-

poglavja, kot so financiranje, pravna zaščita in protidiskriminacijska dejavnost, manjšinsko šolstvo, versko življenje, mediji in založniška dejavnost.

V drugem delu vladnega poročila najdemo kratko analizo položaja posameznih manjšin. Tretje poglavje se ukvarja z manjšinsko-političnimi naloga mi naslednjega obdobja. Publikacija vsebuje seznam naslovov vseh manjšinskih organizacij (samouprave, zveze, društva, uredništva, inštituti) kakor tudi naslove vseh vladnih uradov in ministrstev, ki so povezani z manjšinami.

-MS-

Egy pár csirke után 04 fillér
Egy tyúk kakas vagy hattyú után 06 fillér
Egy lud vagy rucsa után 06 fillér
Egy pár galamb vagy fogoly és fűfű után
Egy nyúl után 06 fillér 04 fillér
Ponyvra madár 10 darabonként 06 fillér
Teles kocsi után 10 fillér

tak tó, ka so ta pa nazaj ojdli po placi.

V šatoraj pa na stréli so odavali: sad, paukaraj, mesau, sir, lúk, česnek, pučke, piškence, kokaúši, kokaute, kopúne, gosi, re-ce, goloube, gerebe, prepe-lice, zavce i lanfore (bri-njevke, fenyőrigó).

Na stréli so odavali: maklé, govensko živino, konje, zrebičke, tele, koze, birke, pučke, piškence, kokaúši, kokaute, kopúne, gosi, re-ce, goloube, gerebe, prepe-lice, zavce i lanfore (bri-njevke, fenyőrigó).

V košari so odavali: krú, zemlé, sad, vrnje mlejko, škipke, zmaučé, djačca, krumpline, šalato, mrkev-co.

teknolo, ka se njemi mrzi. Liddjé se čúdiyo, kak more gospoda za tou pejnéze dati pa šče cilou podjesti. Naš veški človek de rájsi kukorčene žgánitje djo, kak lanfore. Lanfor najmre níksoga mesá nejma pa níksé druge dobroute f sebi. Mesto želouca edno dúgo klobáso má, štera je puna boróčnoga zrnja. Gospoda prej tou klobáso drži za najboukše; mesou tуди podjej, kelko ga na fličí najde, nego najrájsi li klobáso. Lústvo právi, ka gospoda drek djej.

F síkšoj vési se najde eden tržec, šteri-zvekšega dněno-fličé kipúje pa je dale pošila: f Pápo, v Djóř, v Budapešt. Najbliže f Pápi pridejo na odajo (Sági

Prvi vlak poleti 2001?

Če potnik prestopi madžarsko-slovensko mejo na mejnem prehodu Hodoš-Bajánsenye, mu takoj pade v oči, da s polno paro potekajo dela na madžarsko-slovenski železniški progi. In to na obeh straneh meje. Madžarski del proge

vodi od Bajánsenya preko Nagyrákosa po dolini reke Zala do Zalalóvója in je dolg 19 km. Investitor so Madžarske državne železnice, izgradnja bo stala približno 21 milijard forintov. Na trasi dela več izvajalcev, kajti trasa je

razdeljena na 6 con, za katere so bili razpisani posebni tenderji.

Kot zanimivost naj omenimo, da gradijo pri Nagyrákosu 375 m dolg železniški predor, 110 m je že narejenih. Po Nagyrákosu v

dolini reke Zala pa bodo zgradili najdaljši železniški viadukt v srednji Evropi, ki bo dolg približno 1400 m.

V okviru investicije bodo pri Óriszentpéturu (kakšnih 500 m od vasi) zgradili novo železniško postajo ter bodo

popolnoma obnovili in dogradili postajo v Zalalóvója. Po načrtih bodo končali z izgradnjo nasipov, predorov in viaduktov do 31. junija l. 2000, potem bodo začeli polagati tirnice. Poskusno vožnjo načrtujejo poleti 2001.

OD SLOVENIJE...

Bolgarski predsednik na obisku v Sloveniji

Na povabilo slovenskega predsednika Milana Kučana se je na dvodnevem uradnem obisku v Sloveniji mudil bolgarski predsednik Petar Stojanov s soprogom Antonio. To je bil prvi uradni obisk kakšnega bolgarskega predsednika v Sloveniji. Stojanov se je srečal tudi s premierom Janezom Drnovškom. Pristojni ministri so med obiskom podpisali sporazuma o sodelovanju na področju obrambe in o pomorskem transportu.

Začetek dvostranskega dialoga z zvezo NATO

Slovenija je z zvezo NATO začela dvostranski dialog v okviru akcijskega načrta za članstvo, ki ga je za pomoč kandidatkam v pripravah na članstvo zavezništvo sprejelo aprila na vrhu v Washingtonu. Na srečanju v Bruslju je po besedah vodje slovenske delegacije, državnega sekretarja v zunanjem ministru Ernesta Petriča, zavezništvo pozitivno ocenilo nacionalni program za uresničevanje načrta MAP v obdobju 1999/2000, na Slovenijo pa hkrati naslovilo več vprašanj po dodatnih informacijah o pripravah na posameznih področjih.

Grožnja z embargom

Slovenija se je z odločitvijo Evropske komisije za spremembo predloga o embargu na slovensko meso izgnala črnu medu, ki bi utegnil imeti ne le moralne in gospodarske, temveč celo pridružitvene posledice. Komisija je na zasedanju veterinarskega odbora Evropske unije predlog o takojšnji uvedbi prepovedi na uvoz slovenskega mesa umaknila zato, ker ga ni podprlo vsaj pet držav: Francija, Italija, Nemčija, Velika Britanija in Avstrija, verjetno pa mu je nasprotovala tudi ena skandinavska članica unije.

Veterinarski odbor je nato z veliko večino glasov podprl nov predlog Evropske komisije o uvedbi embarga na uvoz slovenskega mesa s 1. februarjem prihodnje leto, če tudi ugotovitve naslednje veterinarske inšpekcije v slovenskih klavno-predelovalnih obratih ne bodo ugodne.

Eden nepozablen večer

23. oktobra smo meli srečanje Slovenci v Budapešti. Septembra smo bili v Lórinu v XVIII. okraju Budapešte. Takrat je tam bilo manjšinski den pa prva sveta meša v slovenskem jeziku. Zdaj pa v ulici Rumbach smo prišli vkuper. Program smo to meli, nastupila je gledališka skupina iz Monoštra pa lutkarji z Gorenjoga Senika. Meli smo visoke goste to. Bila je veleposlanica g. Ida Močivnik, pooblaščen minister g. Mitja Močnik in drugi sodelavci slovenskega veleposlaništva. Sploj smo veseli pa nam dobro spadne, ka vsigdar pridejo. Bijo je šče konzul poljskega veleposlaništva g. Jaroslav Adamsky. Našo lústvo se je pomalek zbiralo. Bijo je svetek v donok nas je najprvin malo bilau. Gda smo pa začnili s programom, te se je pa dvorana rejsan napunila.

Varaške špiljarje vsakšji pozna, ka so že od štrtiči bili pri nas. Na, nejso vsi z Varaša-Monoštra, so iz Sakalauvec, Gorenjoga Senika to. Zatau jim pravimo, da varaška skupina, ka delajo pod Zvezo Slovencev na Madžarskem. Špilali so nam igro "V videoklubi". Nje vči gospod Miki Roš iz Murske Sobotne. Od začetka ta gospod dela z njimi. Mlajši s Senika (lutkarji) so že to od drugin bili pri nas. Program se je začno z malimi. Jože pa Katica sestra in brat sta se postušvala. Najprvin Jože Katico, potejn Katica njega. Jože je nej pústo Katico pri miri. Zatau je tau viša prišlo postušvalnikom - in so vred spravili Jožeka, tak so ga postušili, ka je mogo obečati, da več sestro Katico nede postušro. No, nas publiko so to dobro postušili!

Varaški špiljarji pa so bii v "videoklubi". Gledali so film. Edna gospa je pa vsigdar mautila tau gledanje filma. Tak ka smo se na tejm tak smejali, da so nam skunze tekla. Tak dobro smo se že dugo nej meli kak tisto soboto večer. Čestitam bejdvej skupini. Želimo, da naj tak delajo tadale in šče večkrat

pridejo v našo družstvo. Veseli smo bili, sto je nej prišo, ma je leko žau.

Dobro, ka v Porabji imamo gledališko, špilarsko skupino. Dobro, ka so takšni ljudje, šteri si vzemajo cajt pa se včijo, odijo na probe, odijo špilat. Svoje trude ne šanjaliavo pa cajt za tau. Tau špilanje je dosta vredejdo, nej zatau, ka se mi smejejo ali skunzimo pa se dobro mamo. Tau to. Ali zatau, ka je našo lústvo prvin mislilo, ka špilati leko samo v vogrskem geziki ali nemškem ali v angleškem geziki. Zdaj pa leki vidijo, da tudi v našom slovenskom domanjom geziki leko špilamo. Vidijo, da je naš gezik to telko vreden kak drugi, da z našim gezikom to leko na oder (szinpad) stauipi. In tou je velka vredejnost.

Irena Pavlič

Kak smo mi v šaulo ojdli

Gnesden autobus odpela mlajše v šaulo. Zazranka ta, popoldne pa nazaj. Tau je nej bilau vsigdar tak. Nas, andovske mlajše so sprvuga s konjski kauli pelali v šaulo. Zato, ka autobus prejk v Števanuvec nej vozo, pejski bi pa zato malo daleč bilau. Vsakšji den tri kilometre ta pa tri nazaj.

Zazranka, tisti steri je najprvin prišo dola k Djaustjini, je leko cügle (vaje) držo. Djaustjin Rudi so nas vozili s konjski kauli. Sprtulejt pa djeseni je ranč nej tak naleki bilau prvi biti, zato ka na pauti velka blata bila. Zato smo pa bola po ograda joidli. Samo ka tistoga reda so še sploj skrb meli na ograd pa na travo. Če so nas vidli, ka na njigvom demo, tak so nas gnali kak vrbale. Pa kak tau šagau ma biti, v vesi najbola skrbčo lústvo je melo ograde pri pauti. Zato pa Če smo blato krauzili, te smo po njigvom mogli titi. Najprvi so Tejčin Djuši bili. Oni so že zazranka v šestoj vóri za sejnecov (drvarnica) stali pa so nas že čakali. Pa gda smo na ograd stauipili, te so nas že gnali. Ali so nas gnali s šibov ali s prkauši so nas lúčali. "Njegvoga prekletoga, tej mlajši me v grob spravijo!" Vsigdar so tau kričali, mi pa kak zavci, eden tu se, drugi tamta skočo. Tau vsakšji zranjak tak šlau.

Gnauk smo si vkupzguncali pa smo sodakom eno rake-to vózasukali, tisto, stera pauci pa v luft leti. Drugi den, gda nas je Djuši čako pa nas je začno gnati, raketo smo v luft pistili. Stari se je tak postušro, ka celjak do rama bejšo pa kričo ženi: "Bejši baba, ka tej že laburfo (pištolo) majo." Na drudji den nam je pa ograd s krvavdi drekom vse dolaputuro. Tau je vsakšo leto tak šlau, dočas smo v šaulo ojdli. Gda smo dola k kaulam prišli, te smo že tak vógedali kak divdve svinje. Torbe smo na kaula spokali pa če zima bila, te smo se v Djušvine dolé čujskat šli. Sprtulejt ali djeseni smo pejski šli za kaulami, v gaušija smo pa eden paklin cigarettinov "fecske" tastucali, dočas smo v Števanovce prišli. Če smo malo več ojdli po gaušiji pa smo zamudili, te smo ravnetelji malo gob nabrali pa niksja baja nej bila. Če je sneg dolaspadno, te smo se s sanami pelali. Če je dež ušo, te so Djaustji Rudi edan mali šator naprajli na kaula.

Slejdnji den, gda smo v šaulo šli, te smo pri Djaustjini paradijoli meli. Vsakšoga mati je nika spekla pa malo piti poslala Rudini. Zato smo mi malo tu pili. Dapa tau nikomi vó ne ovadite.

-K.H.-

Ves, štera šaulo ma, je srečna?

Že naslov (cím) kaže, da bi rada pisala od šolaj. Lepau pa prosim školnike in strokovnjake, naj mi ne zamerijo, ge se neškem v strokovno delo not mejšati zatok, ka se ranč ne razmej.

Gnauk svejta so tak prajli: "V ednoj vesi sta pop pa školnik lampaš." Nišče vendar nede čemeran, depa gnesden v edno vesi zvün popa pa školnika se tak vidi, ka je dosta lampašov. Samo ka ne svejtijo gnako pa vsigdar. Kak je pa te gnes s školnikom (lerancov) v ednoj takšoj vesi, gde ešče - Baugi vala - majo šaulo?

Ana (Panni) Bartakovič že tretjo leto vči v Sakalauvcj. Mlajši od 1. do 3. klasa doma (leko) odijo v šaulo. Panni Bartakovič v Slovenskoj vesi žive, je tam rodjena, pa od tam odi v Sakalauvce včt.

- Kak se je zgodilo, ka si prišla v Sakalauvce? Če dobro znam, ti si v Varaši včila.

"Istina, ka sam v Varaši včila, depa najoprvin sam včila na G. Seniki 9 lejt. Med tejm sam se oženila pa sam za svoji mlajšov volo mogla ge tū v Varaš oditi včt. Etak sam mogla pistiti Senik. V Varaši sam včila 15 lejt. Zdaj je pa prilika bila - pa so me zvali tū - da bi znaviči leko v vesi včila. Pa mi je te napamet prišla moja stara mama, stera je napona tak prajla, ka prej: "V ednoj vesi sta pop pa školnik lampaš". Neščem velke reči nūcati, liki ge sam s tejm mišljenjom šla v Sakalauvce. Napona sam senjala takšo, da bi z malimi mlajši, z vesjov vred delala. Rešūvala bi najoprvin šolske, depa veške probleme tū."

- Že tretjo leto včiš v Sakalauvcj. Ka te je čakalo v tau vesi?

"Name so lepou sprejeli v vesi. Čakalo me je pa dosti dela. Šolska zidina, oprema (felszerelés) pa vse, ka k pouki trbej, je buma v

strašno slabom stanji bilau. Ovak je pa malo dece, tau je meni po varaškoj šauli nika posebnoga bilau. Zatok sam se pa zakopala v delo nateltja, ka gnes ešče več načrtov mam, samo če de se mi dalo gdasvejta te uresničiti."

- Gnesden je po vasnicaj nej leko šole gor držati. Ka država dá na šaulo, ka tistomi eške ves s svojoga proračuna more vcuj dati, ovak nede. Kak je tau v Sakalauvcj?

"Buma v Sakalauvcj je tau tū nej ovak. Zatok pa je že pred samoupravo bilau najvejšo pitanje: "Trbej šaulo v Sakalauvcj ali nej?" Šaula je ostala, depa neje naleki šlau. Tak mislim, ka je samo za volo tisti ostala, ki so si premišlaval, ka ednoj vesi znamenūja šaula. Ka sam leko dosegnila? Po

potrejbno. Dali smo zozidati vcuj k zidini, štera je mejla edno učilnico in edno malo pedagoško sobo, sanitarije. Tau je spoj potrejbno bilau, zatok ka je deca v drugo zidino mogla oiti na WC, gde je fejst mrzlo bilau. V drugoj šolskoj zidini smo v stari učilnici pripravili minimalne pogoje za telovadbo. Tau je moj največji načrt, da bi tau leko dokončali. Tau bi 2,5 milijonov forintov koštalo. Rada bi z raznimi natečaji vkup spravila pejnaze. Tau bi za ves, za odrasle lūdi, za mladino tū spoj dobro bilau. Zvün toga je šaula dobila telefon, ka je zatok dobro, ka dosta stopajov leko človek prišpara. Pa tau tū morem povedati, ka gda smo vse tau delali, sam nej gledala, če je konec delavnoga časa. Vsakši den sam večer domau ojlda,

"pūstijo" doma v šaulo ojditi. Kleta bi v Sakalauvcj 10 mlajšov prišlo v prvi razred. Med tejm - kak sam čūla - ednoga dajo v domanjo šaulo, drugi do prej v Varaš. Zdaj mam v šaula 8 mlajšov, kleta pa ostane 6. Koga bi tau nej bolelo. Gor na tau mi v vesi dosti pravijo, naj ne pūstim šaulo zaničati. Dosta smo si paul leg toga gučali, pa zdaj tū morem taprajti, nišče naj ne misli, ka je v Varaša baukše. Ge sam včila tam, pa gda v razredi 30 dece maš, te je buma tisto deno dneva tak kak eden mlin, gde je vsigdar stejska. V Sakalauvcj, gde ji je malo, deteti na den leko pet pa šestkrat rokau primem, ma pomagam. Varaši če vsakši keden gnauk pa te tū nej gvūšno. Od 1. do 3. klasa so mlajši eške mali. Tū mamo priliko se z njino dūšov tū brigati, tūj so leko slobaudni, pravi mlajši. Po busaj se stiskavati pa eške dosta, dosta lagvoga je, če z vesi vōodijo.

Pa smo te nej gučali, kak je potrejbna edna šaula v vesi. Tau samo te zvejo lūdje, gda go več nede. Pa tau je tū istina, ka če gnauk šaulo njajo oditi, več go nazaj sprajti nigdar nedo mogli. Med etakšimi pogoji, ne mislim, ka geste školnik, steri bi nej pesimist bio, steroga bi tau nej bolelo."

Pomaleg se porabski lūdje sami sebe zatajimo. Tau je eden del vage, v drugom deli pa zatok država - če rejsan skaupo - da možno sti, naj se ne zgūbimo. Kak sam že na začetki prajla, gnesden dosta lampašov geste po naši vasnicaj. Tak se pa nikak vidi, ka samo v edno smer (irány) svejtijo. Naprej. Nej na pravo, nej na levo. Naprej. Samo ka, dajte valati, tau je tū nevarno. Človek takšoga reda der v kakšo stanau hupna, pa ga te boli. Kriv de si pa sam.

I. Barber

... DO MADŽARSKE

Srečanje gasilcev ob tromoji

Prostovoljno gasilsko društvo mesta Monošter in Slovenska manjšinska samouprava Monošter-Slovenska ves sta 30. oktobra priredila gasilsko srečanje, ki se ga je udeležilo 7 gasilskih društev, 2 iz Slovenije (Rakičan, Lemerje), 3 iz Avstrije in 2 domači ekipi.

Mediji in manjšine

V okviru dolgoročnega programa Sveta Evrope in Evropske komisije "Narodne manjšine v Evropi" je Urad za narodne in etnične manjšine na Madžarskem 29. in 30. oktobra v Szegeđu priredil konferenco z naslovom Vloga čezmejnih radijskih in televizijskih oddaj v življenju manjšin. Konferenca so se udeležili svetovalci vlad za manjšine ter medijski strokovnjaki iz sedmih držav (Bolgarija, Hrvaška, Makedonija, Madžarska, Romunija, Slovaška, Slovenija).

Skupna seja

Rokovni organizaciji Slovencev na Madžarskem (Državna slovenska samouprava, Zveza Slovencev) pripravljata 5. novembra skupno sejo skupščine Državne samouprave in predsedstva Zveze, da bi se dogovorili o načrtih in naloga, pri katerih morata dve organizaciji nastopati skupaj.

Stenska slika o Monoštru

Precej znani madžarski slikar Miklós Osváth, ki že nekaj časa prebiva v Monoštru, je v Srednji strokovni šoli ustvaril stensko sliko z motivi Monoštra in okolice. Na sliki najdemo kralja Belo III., ustanovitelja cistercijske opatije, števanovsko cerkev, kapelico in križ v Heiligenkreuzu, ki sta bila postavljena v spomin na monoštrsko bitko.

mojem nej malo. Gnesden je vsakšomi dano, da leko natečaje piše. Ge sam dosta natečajov napisala, sam vōponūcala vsakšo priliko, da bi šaulo malo vred djali. Depa nej sam se samo za materialne pogoje brigala. Tak čūtim, ka sam dosta programov naprajla z lūdami, da bi vkūper dihalis šaulov, z decov. Skupne programe smo organizerali pa organiziramo.

Že sam prajla, ka je šaula nej bogata bila, gda sam go dobila. Samo bi najveške stvari povedla, stere se mi je zošikalo naprajti: pokipūvala sam strokovno opremo, ka je k včenji minimalno

pomagala sam cūgeo nosti pa vse drugo. Ranč tak, kak če bi mi doma kaj zidali. Lūdje, stariše so sprvoga tō dosta pomagali, gnesden je že malo menje volē."

- Tak sam vpamet vzela, ka v tvojoj očaj zvün toga, ka ti gorijo, gda od šaule gočiš, nikšo žalost, nikši pesimizem tū vidi človek. Trufila sam? Pa če ja, ka te najbole boli?

"Že sam prajla, ka sam tretjo leto tūj, pa je samoupravi za šaule volo nej leko. Po mojem je itak nej tau najbolje strašno. Strašno je tau, ka v Porabji v vsakšoj vesi, gde ešče šaule gestejo, stariše vse menja dece

Romantična noč v Lipi

Srečo sem ga v recepciji slovenskega hotela Lipa v Monstri. Biu je v kusti pakatni srajci in sivi vrtnarski (kértész) hlačaj. Receptor-ko je rancšpilavo, če imajo v restavraciji kakšno dobro specialiteto. Hvalo sem se, ka ge vem za eno, štero je meni natakcar (kölnar) ponujo iz srca: kak maslo meko pečeno reco, za nutri spikanimi falajčki špeka pa cuj vsefele druge dobrote. „To vi ponujate enomi vörnomi Muslimani?“ me je s foliškim glasom pito, vmes pa gleda z očami, kak Giganj na sv. Antona, gda je proso svelnikovo pomoč za nisko njegovo vagabundstvo. Gda sem ma odgovorilo, ka pri nas v Porabji negajo Muslimani, tak ka ga niške nede vido, mi pa nikomi ne ovadimo vó, je požro stino in pravo, ka v redi.

Ka v Lipi hodi en Musliman v kaubojski hlačaj za gračank. Je pomago „Milani“ (Šaloshomi Lacini), najboljšemi vrtnarji v Lipi?

Enver Dupanović je prej iz Amerike peljo proti Bosni en vekši auto. Pripeljo ga je do avstrijsko-slovenskega

mejnega prehoda Ljubelj, gde so ga nej tadale pustili, ka je nej emo vizo. Tam na granici se je nemilo zaurjala ena stara stara babica. Una je tó stela iz Nemčije v Bosno in so njo tudi nej pustili zavoľo vize. Una se je pripeljala s cugom. Bog moj, Bog moj, kak de zdaj tadale? Gospod Dupanović ji je ponúdo, naj ide z njim prek Madžarske (Bosanci so trnok solidarni z enim drugim).

Pri Rábafüzési so ma rekli, ka je z autona papiri nika nej v redi, zato ne smej vziti z njim po vogrski cestaj, zato ga je mogo pustiti na avstrijski strani. Zaman se je molo, ka naj madžarska policija sprejaja njegov auto do hrvaške granice, un njim plača njin trúd.

Nikar na žmetni se je premilato do varaškega panofa. Ja pa staro mamko, štero je prva eščenikdar nejvudo, je tó s sebov pripeljo. V moteli Lokomotiv stá vzela sobo. V nevolji pa je biu, ka tam v sobaj nemajo telefonov, un pa je čakó, ka do ga zvati iz Amerike in Sarajeva, ka do ma pomagali v njegovi stiski. Trnok je biu žalosten. Čer nemajo ger indrik v varaši sobe s telefonom? Poslali so ga v bližnji hotel Lipa. Gda je poklúcnjeni trapnivo proti našemi hoteli in je zagledno, ka na lepi novi zidini piše „Slovenski kulturno-informativni center“, ma je srce začnilo bole brz klepati. Počúto se je kak v kakši pripovedi, ka ga je

angeu čuvar pri avstrijsko-madžarski meji ednok samo pripeljo med ljudi, štere un tó razume!!! To bi si nikdar nej mislo. Joj, kak je biu rad! Joj, kak bi bilo lepo, če bi si nej rezerviro sobo v Lokomotivi, liki v Lipi! Super bi bilo, če bi ma v Lokomotivi dali penaze nazaj pa bi leko prišo k Slovincem.

Čúdivo se je, ka je penaze dobo nazaj. Od konkurence. Hajč gor po staro mamko! Odselata sta se taprek v Lipo, v šteri imajo samo dvoposteljne sobe, s vkúper potšnenimi francoskimi posteljami. Dva tihinca, „mladoženec“ in stara stara „sneja“ v eni postelji! V nevolji je nej trbej tak akavli biti. Hapsauk, ka gda se je tuširo in je vmes cingo telefon, je stara stara mamka brz rogatala po dveraj kopalnice. Gospod pa je kak oblišk palisno v farmerke pa čófigo k telefoni. Pa ka bi bilo, če bi se nej tak fejšť paščo! Eške tak, ka je lejto k telefoni lak spiš, je tó naredo blúzi

osem jezero forintov računa.

Depa vredno je bilo, ka ga je brat v Sarajevoni rešo prve nevolje. Po telefoni je zisko svojega prijatelja Alojza iz Radenec, šteri ma je obečo, ka drugi den pride po njegovega brata, gospoda Envera. Ja, pa po staro staro mamko.

G. Enver je svoje ime dobo od albanskega diktatorja Envera Hoxhe. Zato ka te, gda se je un narodo, sta bili Jugoslavija in Albanija ešče prijateljci in je bilo v modi davati takše imena.

Veseliťo ga je, gda ma je brat potelefonilo, ka njegovega prijatelja iz Slovenije mirno leko zové „Lojze“.

Tudi porabska (ekumenska) specialiteta je bila super.

Noč pa romantična.

Če rejsan, ka je zakonska žena, kak je pravila receptor-ka Aniko, dosta dosta starejša od njenega moža.

Besedilo in posnetek:

Francek Mukič

Naš najbavški padaš

Gda smo še mlajši bili pa smo v šaulo odšli, smo kumar čakali, naj se počitnice začnejo. Tak mislim, ka človeki tak dobro, kak je te šlau, nikdar več nede šlau. Zato ka smo te brezi brige bili, pa se včiti tó nej trbelo na drugi den. Istina, ka delati zato trbelo. Za zranka od sedme smo krave pasli do desete. Po tistim smo šli senau trausiti ali na njivo okapat. Od podneva do tretje, širte vore smo fraj bili. Zato, ka smo potistim pa naklajali ali vkupklali senau. Dapa najbole smo zato te bili radi, gda smo se zazranka gorzbudili pa smo čúli, ka strejšnice čurčurackajo. Te smo že vedli, ka cejli den tau delamo, ka škemó. Nej trbej nej se senauv delati pa nej krave pasti. Takšoga reda smo šegau meli prjek liti k Svecinomi Karaci. On je vsigdar doma bijo, zato ka edno nugav je falično emo. Srmak se je tak narau-do. Pa itak še v vauzi tó bijo, gda so njigvo družino tapelali, zato ka so je za kulake držali.

Ka na brgej mlajšov bilau, vsi smo taodli k njemi. Tak je vedo pripovedjati kak niške

nej v vesi. Nam mlajšom so še lampe oprejte ostale. Še zdaj mi je pred očami, kak na kupanji sedi pred študencom. Zato ka če dober caj bijo, tam se je segrejo. On je znau vse od čaralic, od vraguov, vsakše fele pripovedke je znau. K politiki se je pa najbola razmo. Emo je eden radio, šteroga je vsigdar pri sebi noso pa je poslušó „Svobodno Evro-po“. Dostakrat, gda je lak potijoma radio poslušó, smo zark za njega šli pa smo enga splačkali. Tak strajčej je biu, ka je tašuga reda skur vó iz lač skočo. Dosta smo se hecali z njim, dapa on nej biu čemerren. Rad biu, če smo tam bili, zato ka je sam živo.

Nej samo mlajši, starejši so tó odli k njemi. Zato ka je piti odavo. Gor seu na biciklin, v Varaš úšo, kúpo pijačo pa doma odavo. Dostakrat je tak bilau, ka v krčme nej bilau pijače, pri njemi pa bilau. Samo ka tau nej šlau dugo, zato ka so bili nevošeni pa so ga zglastili. Faličan bjo pa itak, kamakoli trbelo liti, vsigdar se je z biciklinom pelo. „Etak je baukše, zato ka te dem pa pridem nazaj, gda škem, nej

tak kak če bi se pelo z busom.“ - je šegau emo prajti. Na den drug tri vore smo šegau meli pri njem biti. Doma so že znali, če smo nej doma, te smo

gvušno pri Svecinomi Karaci. Gnuak smo tau vzeli vpamat, ka motorne bicikline začne gledati pa spitatvati: „Ka mislite, te je dober za te brge? Ma mauči zavolč? Simson je na te brge mali, vekši motor vredno es kúpti.“ Mi mlajši nejsmo vedli, ka ške s lejtm prajti. Edno soboto, gda smo pa šli k njemi, Karac se je samo smejau, nejsmo vedli, zaka. „Pojte samo, ka vam pokazem“, - je pravo. Demo za njim v štednjem. Vrata na velke vóopre pa tam stoji eden velki, cejlak

nauvi motor Java. Tisti obraz nikdar ne pozabim! Kak je ponosen biu na tisti motor. V cejlom živlejnji nikdar nika si je nej mogo kúpti, zato ka nej emo pejnaz. Eno hišo je samo emo, štero je od staršov daubo. Te motorje pa on prisluško. Oreje je odavo pa z zavci se je še spravilo. Iz lej pejnaz, štere je sto vej, kak dugo vkup klau, si je kúpo edan motor. Na te motor je tak skrb emo, kak če bi z zlata biu. Doma v dvaura se je včiu z motorom voziti. Kelkokrat je spadno pa itak je nazaj gora seu s falično nogauv. Kak če bi živlejnje bilau odvisno od lauga. Gda se je že malo navčó z motorom voziti, te je že dola v bauto odo z njim. Tisti dva tri kedne je od drugoga z njim nej leko gučo, samo od motora. Edno nedelo se je pa prjeklipo v Stevanovce k meši. Na te den je čakó že več lejť. Da lidam leko pokaže, ka se on z motorom pela k meši.

„Če bi vi vidli, kak so me gledali tam pri cerkvi, ka sam se z motorom pripelo. Gda je konec meše bilau, te sam pa gor seu na bilau pa sam odleto z njim, ka vse je tak li frnilo.“ Tau je

tak šlau eden cajť, dočas se je nej najšo v Stevanovcaj z ednim policajom. „Znautra v autona je sejdo, pa me samo gledó. Dja sam ranc znak nej smo pogledniti. Brezi vozniške (jogositivni), brezi vsega sam se pelo. Če bi me stavó, gvušno ka bi me redno poštrajfo.“ - je pravo Karac. Od tistoga mau se je samo v Andovcaj vozo z njim. Bilau je tak, ka koga pelo s krčme dumau pa dočas je domau prišo, zadnjoga več nej bilau, ka ga je zgubó.

Gda ga je že nauva sploj bolela, te je že samo v štednjnja gledó motor, kak je gor bjo postavljani. „Moram ga odati, ka s tejm dja več ne ladam. Žmeten je te meni.“ Velki motor je audo pa kúpo enga maloga Simsona. Te ga je že nauka tak bolela, ka ranc s tistim se nej mogo pelati. V štednjnja ga je notrabsno, dolaseu pri njemi pa je poslušó, kak brni motor. „Sploj lejpi glas ma, vej mo se še vozo z njim, vej te vidli“, je pravo večkrat.

Dapa s tistim motorom se je on nikdar nej peló, zato ka je prvin mrau.

K. Holec

OTROŠKI

Milivoj M. Roš Škrat Babilon poslušša svoje senje

Od vsej nevolj zavolo zamazanoga in smrdečoga sveta kouli sebe, je lagva voola ške vsigdar živila v škrti Babiloni. Dapa od vsega lagvoga leko človek betežen grata. Betežen pa leko grata Babilon tō. Tak je te že trno betežen gračūvo od vsega toga, dokejč, dokejč je nej sam sebi pravo:

*Aj se dale tak godi
eške cejla lejta tri.*

*Vej te vidli,
vej te znali,
kak več nete srečno spali.
Dokejč vas pamet ne
presvejti,
nevoule pūščam na tom
svejti.*

In te je tak napravo tō. Potegno se je v najglobšo luknjo tam gor na največšom brgej in zaspo za dugo, dugo časa. Neje gly zaspo v istoj minuti, kak se je nut potegno, liki je ške neka časa brodo, dokeč se je

nej sam s seuv zgučo, ka vse lejpoga de senjo. Po tistom, gda je tak sam sebe posluššo, je zaspo in začo senjati. Najprlej se je znajšo v lejpom zelenom lejsi. Ftīči so spejvali kak ške nigdar. V tom spejvanji so med drevjami ojdli lidge, se smejali, na veliko zgučavali in bili po domanje povedano, srečni. Škrat Babilon je tadale posluššo svoje senje. Kre potoka so sedeli ribičke. Lepou ji je bilo gledati, kak kre čiste vode lovijo ribe, se veselijo lejpoga žitka in ribam pistijo, naj tadale živijo. Vse tou, pa ške dosta kaj drugoga lejpoga se njemi je senjalo od srečni lidi v lejpou in čistoj krajini. Takše lejpe senje so njemi na lampe namalale takši mili smej. Ja, škrat Babilon je vujšo pred tem svejtom v svoje senje in tam v tom svejti je bilou tak lipou, kak je inda bilou.

Jesen

KOTIČEK

Poletje in jesen se srečata na triindvajseti dan v mesecu septembru. Jesen je lepa, pisana in zanimiva. Narava se spreminja. Dnevi so krajši, noči pa daljše. Po poljih leži megla. Jutra so hladna. Večkrat dežuje. Veter odnaša listje z dreves. Ptice odletijo v južne kraje.

Kmetje delajo na njivah, v gozdovih, v sadovnjakih, v vinogradih in na vrtovih. Na njivah pospravljajo poljske pridele: trgajo koruzo, kopljejo krompir, pulijo peso, korenje in kolerabo. V gozdovih pripravljajo drva, da bodo imeli v hladnih zimskih mesecih dovolj kurjave. V sadovnjakih pobirajo in trgajo jesensko sadje: jabolka, hruške in slive. V vinogradih trgajo grozdje. Trgatev je najlepše jesensko opravilo. Tudi gozdne živali se pripravljajo na zimo.

Jesen je zelo lep letni čas, ampak jaz je ne maram, ker je večkrat oblačno, hladno in mnogo dežuje.

Nikoleta Vajda

10.b-razred

Gimnazija Monošter

hruške, orehi, grozdje in slive, ki jih pobirajo ljudje in spravijo za zimo. Jeseni je največ dela na polju. Kopajo krompir, trgajo koruzo. Potem orjejo in sejejo rž, pšenico in ječmen. Tudi ljudje se pripravljajo na zimo, žagajo in sekajo drva in pospravljajo okoli hiše. Jesen je najlepše obdobje v letu.

Etelka Dončec,

10.b-razred

Gimnazija Monošter

Na uri slovenščine smo bili na sprehodu v bližnjem logu.

Bil je prelep jesenski dan. In to jesen jih je bilo doslej veliko, saj smo doživljali pravo indijansko poletje. Sonce veliko sije in tudi greje. Nebo je lepo modro. Jeseni so značilne velike spremembe v temperaturi. Zjutraj se večkrat prebudim v gosti megli. Jutra in večeri so običajno zelo hladni, podnevi pa se velikokrat ogreje tudi do 20 stopinj ali več. Lahko so tudi hitre vremenske spremembe. Podnevi je pogosto toplo in jasno, ampak zvečer nepričakovano začne deževati. Dež včasih prši, včasih rosi, včasih pa lije. Piha lahek veter ali močan veter.

Na drevesih se pojavijo jesenske barve. Listi so toplo rjavi, zlatorumeni, ognjeno rdeči, toda nekateri so še zeleni. Listje odpada z dreves, zemljo pokrije debelo suho listje. Tudi živali se pripravljajo na zimo. Veverice pobirajo hrano za zimo. Ptice se odselijo na jug, naprimer štokljke in lastovice. Lastovice se zbirajo v jate na doljnovodih.

Jesen pomeni ljudem mnogo dela. Po širnih poljih se sklanjajo kmetje in pobirajo pridele: krompir, buče, fižol, koruzo. Na hribih oznanjajo trgatev klopotci, v sadovnjakih obirajo sadje: jabolka, hruške, slive,

orehe. Orjejo polja za sejanje. Tudi dijaki imajo delo, ker se septembra začne šola. Jesen je zelo lepa, ampak veliko je takih, ki je ne marajo, ker jih spominja na minevanje.

Bianka Bartaković
Gimnazija Monošter

Zdaj je jesen. Dosta dela je. Ljudje delajo na njivah: trgajo kukarce, tikvi domouvozijo in čistijo, goški-ce si posušijo, iz slere pozimi stisnejo olje. Sredi oktobra berejo repo, gnoj vozijo in rogejo na drugo leto, sejajo pšenico. Berejo djabke, gruške, grozdje, iz steroga stiskajo vino. Jeseni cvetlice odnesemo na boli toplo mesto, pa se pripravljamo na vsivcevo pa na den mrtvih, kaj je prvega pa drugoga novembra. Potem pride huda zima.

Adrien Lazar 5.r.,

OŠ G. Senik

September, oktober in november so meseci meteorološke jeseni. V teh mesecih smo očividci, kako se narava spreminja v različne jesenske barve, v tem letnem času pada na tla vedno več listja, nebo postane sivo. Večkrat tudi dežuje ter piha hladen veter. Jesen da ljudem veliko dela. Na njivah kopljejo krompir, trgajo koruzo. Z "repišča" odpeljejo domov repo, prav tako tudi buče, ki jih bodo očistili, ko na polju končajo s pospravljanjem. Iz bučnih semen pa bodo pozimi stiskali okusno bučno olje. Pravijo, da je jesen "hvaležni letni čas", pa je tudi res, saj nam nudi veliko možnosti za opazovanje in nas spodbuja k raznovrstnim dejavnostim.

Klaudija

Lazar 7.r.,

OŠ G. Senik

KOTIČEK

Naša družina in sorodstvo

Naša družina živi v Slovenski vasi blizu Monoštra. V družini nas je pet: oče, mama in trije otroci. Mama se imenuje Margita Mukič. Stara je 39 let. Po poklicu je tkalka. Dela v Monoštru, osem ur na dan. Po narodnosti je Slovenka. Zelo je dobra in skrbna. Njena mama živi na Gornjem Seniku, ona je že upokojenka. Očetu je ime Antal, priimek Šulič. Star je 43 let. Dela v Monoštru, tudi on je Slovenec. Njegova mama živi v Monoštru.

Imam dve mlajši sestri, ime jima je Erika in Edit. Obe hodita v osnovno šolo Istvána Széchenyija. Erika hodi v sedmi razred, stara je 13 let. Zelo dobro se uči. Rada posluša glasbo, najrajši pa igra rokolet. Edit hodi v peti razred. Tudi ona se zelo dobro uči. V prostem času rada riše in gleda televizijo. Obe imata v šoli mnogo prijateljic in prijateljev.

Jaz sem Žuži Šulič. Stara sem 14 let. Hodim v prvi letnik gimnazije Mihályja Vörösmartyja. Imam že veliko prijateljic. Tudi na gimnaziji se učim slovenščino, ker sem po narodnosti Slovenka. V prostem času rada berem, poslušam glasbo in hodim v kino.

Naši sorodniki živijo na Madžarskem, v Porabju in v Szombathelyu. Moje sestrice in bratranci se še skoraj vsi učijo ali študirajo. Zelo dobro se počutim v naši družini in mislim, da naše sorodstvo zelo drži skupaj.

Žuži Šulič 9.b-razred

Gimnazija Monošter

OTROŠKI

Kozarjevi dnevi

Kulturno društvo Osem src v Odrancih pripravlja 13. in 14. novembra kulturne dneve, ki se bodo zaradi globokih kulturnih sledi, ki jih je g. Kozar zapustil v Odrancih in širši okolici, imenovali Kozarjevi dnevi.

Lojze Kozar je bil rojen 11. novembra 1910 v Martinju na Goričkem (krščen je bil v gornjeseniški cerkvi). Kot župnik je deloval v Odrancih od 1945 do svoje smrti 29. aprila 1999. S prihodom v Odrance je takoj začel zbirati gradbeni material za novo cerkev, katerega pa mu je tedanja oblast zaplenila, zato je zgradil zasilno leseno cerkev. Hkrati pa je urejal načrte in dovoljenja za novo cerkev, ki je bila zgrajena v letih 1964-67, po načrtih ing. arh. Janeza Valentinciča in velja po mnenju prof. dr. Vilka Novaka za eno najlepših cerkev. Posebno vrednost dajejo cerkvi freske akademskega slikarja Staneta Kregarja.

Ob svojem poklicnem delu se je ukvarjal z vodenjem pevskih zborov in v Odrancih je vodil hkrati kar tri pevske zборе. Širši javnosti je bil znan predvsem kot pisatelj. Napisal je deset knjig in okrog 220 krajših zapisov. Za svoja dela je prejel več priznanj in nagrad, med njimi Trubarjevo plaketo za življenjsko delo, mednarodno nagrado za kratko prozo.

Svoje ustvarjanje je začel razvijati tudi v likovni umetnosti, poeziji, dramatiki, pisanju strokovnih priročnikov za vzgojo otrok.

Program Kozarjevih dnevov:

13. november 1999 ob 18. uri: predstavitev knjig Lojzeta Kozarja

V letu 1999 so izšle tri Kozarjeve knjige. Prva - prevod pesmi Avgusta Pavla Tako pojem psalme v naročju slepe doline - je izšla v samozaložbi; druga - Moji konjički - je izšla pri založbi Družina; tretja - Licenciat Janez - izide v redni knjižni zbirki Mohorjeve družbe za leto 1999. Moderator literarnega večera bo prof. Jože Zadravec.

14. november 1999 ob 14. uri: Srečanje ljudskih pevcev

Na prvo srečanje ljudskih pevcev v Odrance so vabljeni ljudski pevci s Primskovega, Sevnice, Brestanice, Rogatca, Račne, Porabja... Prireditve bo vodil dr. Štefan Ferenčak, vodja orglarske šole v Mariboru. Prireditve se bodo iz Porabja udeležile Števanovske ljudske pevke.

ZA SMEJ

Zapravljiva žena

Pištak pa Lujzek sta se etognauk srečala na G. Seniki pa sta se lepo pozdravljala: "Dober den. Lujzek! Kak si kaj?" Lujzek pa: "Dobro, dobro."

"Kak pa tvoja žena?" "Pusti me," pravi Lujzek. "Strašno ženo mam."

"Jezoš Marija! Ka je pa te z njauv?" pita Pištak.

Lujzek pa: "Tau človek ne more trpeti. Eden den me prosi gezero forintov, drugi den že dveje gezero pa te že pet gezero."

"Sveti Baug!" se čudiva Pištak. "Pa zakoj ji trbej telko pejnaz, na koj volūci te pejnaze?" Lujzek pa: "Pa ti misliš, ka ji ge dam?"

Pa ranč zatok

Hilda pa Trejza sta se etognauk pri doktoru srečale. Hilda etak

pravi Trejzi: "Vejš, Trejza, ge sam zatok prišla k doktoru, ka morem vse naprati za tau, da bi nej kusta gratala (zanosila)." Naša Trejza - štera sploy dobro pozna našo Hildo - ji pa etak pravi: "Hilda, Hilda! Zdaj me za norca maš ali ka? Vej pa ti si mi ranč etognauk prajla, ka prej ti od svojga moža ne moreš zanositi."

Hilda pa: "Pa ranč zatoga volo sam tuj..."

I. Barber

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Suklič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Deák Ferenc út 17,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno
pomočjo Urada RS
za Slovence v zamejstvu
in po svetu ter
Javnega sklada
za narodne
in etnične manjšine
na Madžarskem.